

Chemia analityczna

Nawet najdokładniej wykonana analiza jest
bezwartościowa
jeżeli próbka została źle pobrana

Pobieranie próbek stałych, ciekłych gazowych

Pobieranie próbek stałych

Tematyka:

Stosunek wielkości próbki do wielkości partii

Techniki zmniejszania próbki ogólnej

Zmienność właściwości, a pobór próbki

Próbniki do próbek stałych:

- materiały maziste i ciastowate
- materiały łatwo topliwe
- materiały sypkie i w kawałkach

Pobieranie próbek gleby

Pobieranie próbek osadów dennych

Pobieranie próbek roślinnych

Pobieranie próbek stałych

Stosunek wielkości próbki do wielkości partii

Dla produktów sypkich i w kawałkach zależność próbki pierwotnej od wlk. ziarna:

Ziarna [mm]	<1	1-10	11-50	50<
Masa próbki [g]	100	200	1000	2500

Pobieranie próbek stałych

Stosunek wielkości próbki do wielkości partii

Wielkość próbki ogólnej - materiały ciekłe, mazyste

Masa partii [t]	<8	8-60	61-300	301-500
Masa próbki [kg]/%	1%	80	120	160

Wielkość próbki ogólnej - materiały sypkie i w kawałkach

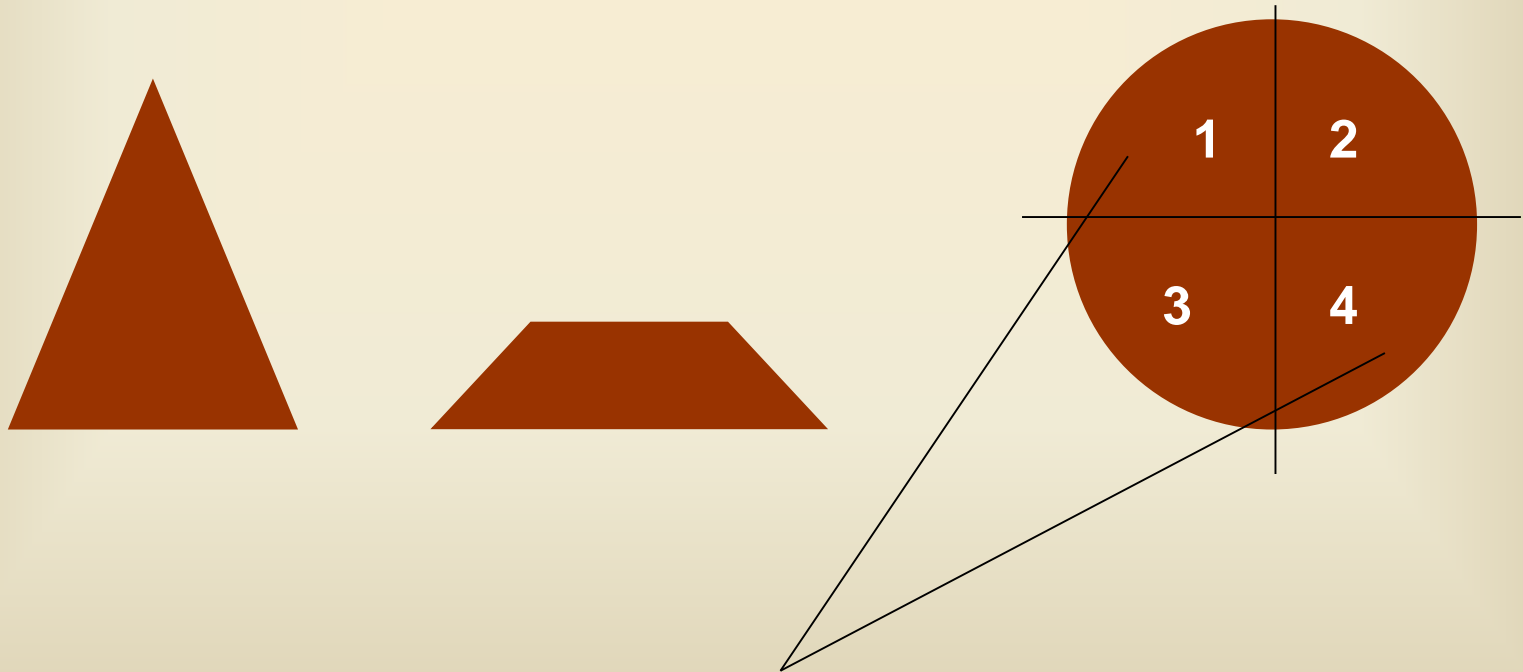
Masa partii [t]	<4	4-50	51-200	201-300
Masa próbki [kg]/%	5%	200	400	600

Pobieranie próbek stałych

Techniki zmniejszanie próbki ogólnej

Technika ćwiartkowania

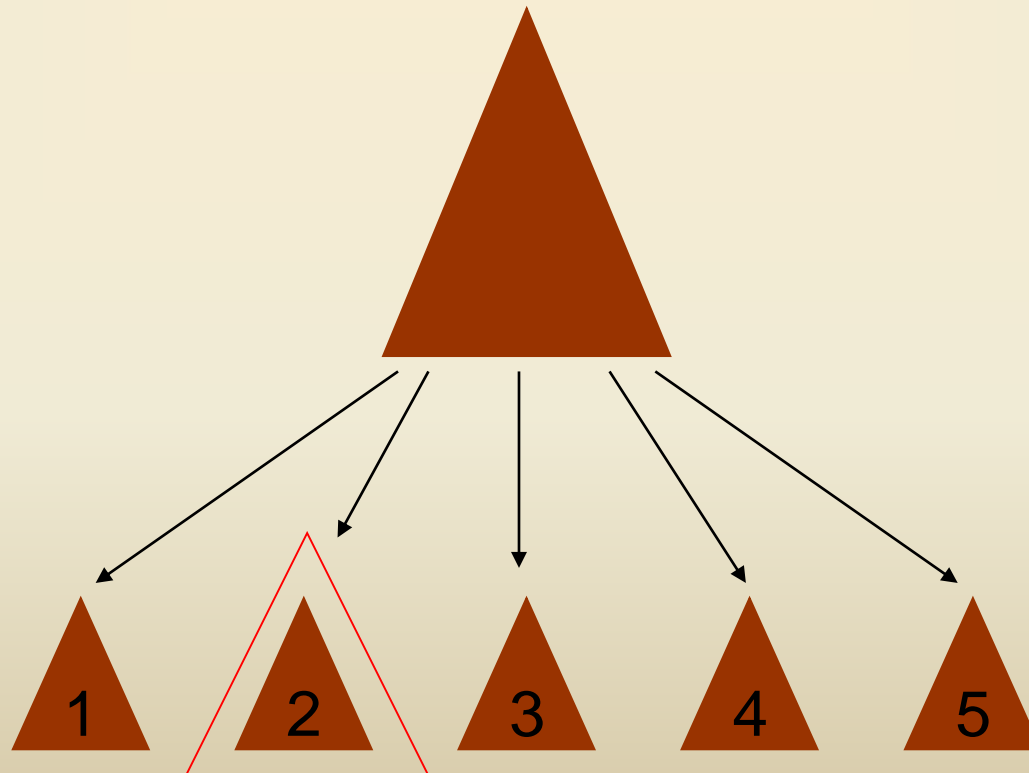

Do dalszego pomniejszania

Pobieranie próbek stałych

Techniki zmniejszanie próbki ogólnej

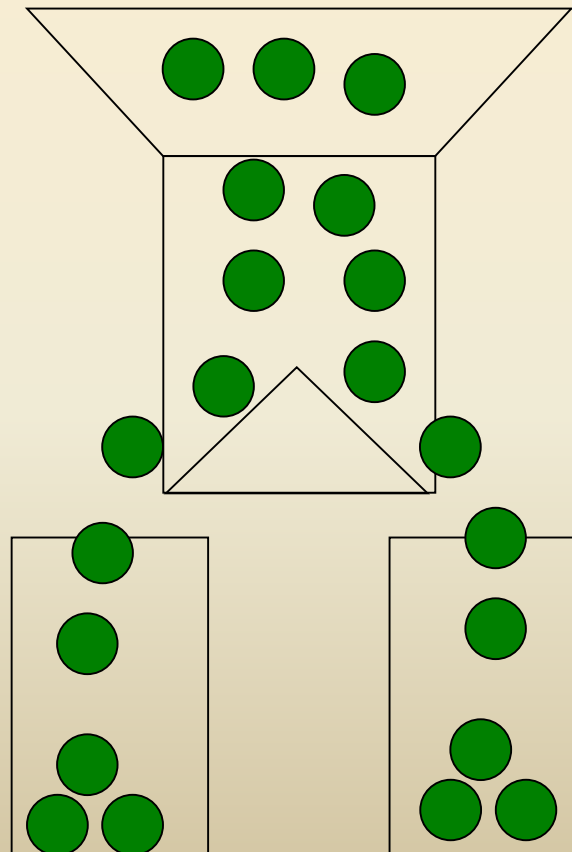
Technika sypania stożków

Pobieranie próbek stałych

Techniki zmniejszanie próbki ogólnej

Dzielnik laboratoryjny z przegrodą

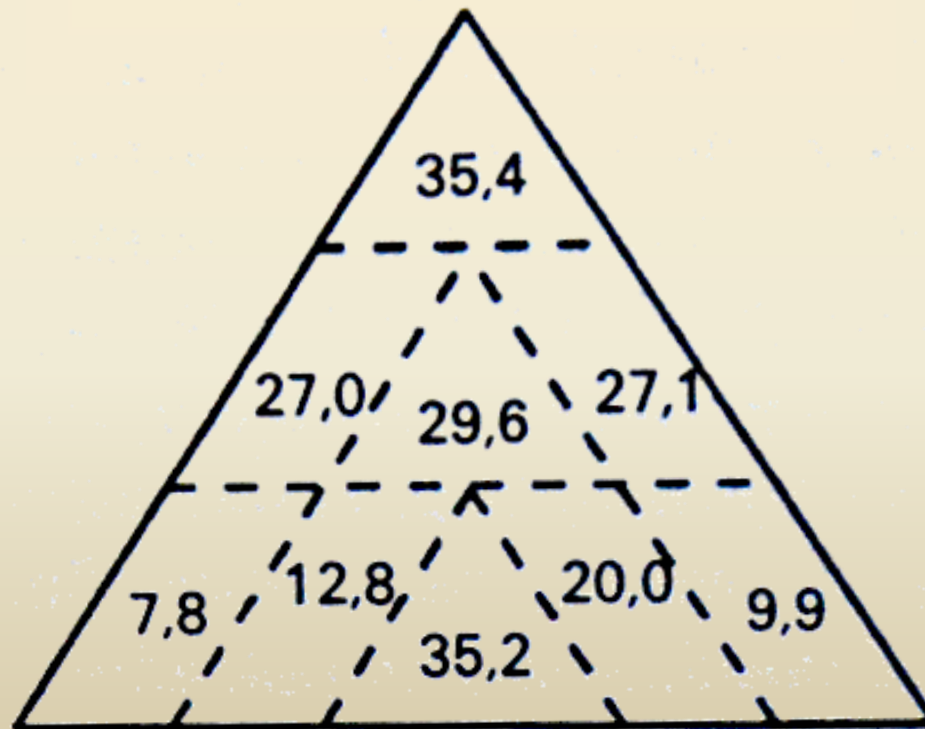

Pobieranie próbek stałych

Utrata jednorodności

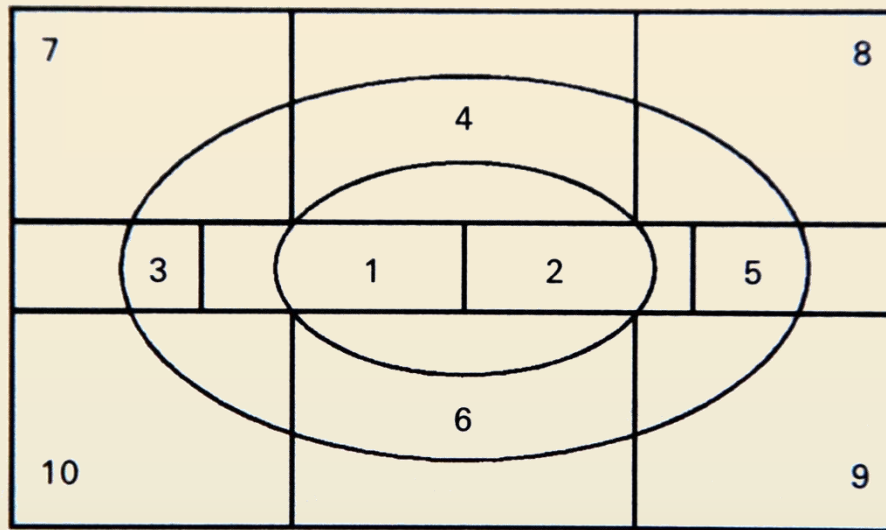
Powolne podnoszenie rury zasypowej.
Węgiel zawierał 20% frakcji 10 mesh

% zawartość frakcji 10 mesh (10 oczek na cal -25.4mm – sita)

Pobieranie próbek stałych

Rozważania teoretyczne

Schemat pobierania próbek towarów granulowanych wg AOAC
(Association of Official Analytical Chemists)

Pobieranie próbek stałych

Rozważania teoretyczne

Typy niejednorodności towaru:

- przypadkowa – najważniejsza liczba próbek
- kierunkowa – najważniejsze miejsca pobrania
- cykliczna – najważniejszy czas lub miejsca pobrania

Pobieranie próbek stałych

Próbniki

Próbnik do materiałów sypkich

Pobieranie próbek stałych

Próbniki

Próbnik komorowy zamknięty

Pobieranie próbek stałych

Próbniki

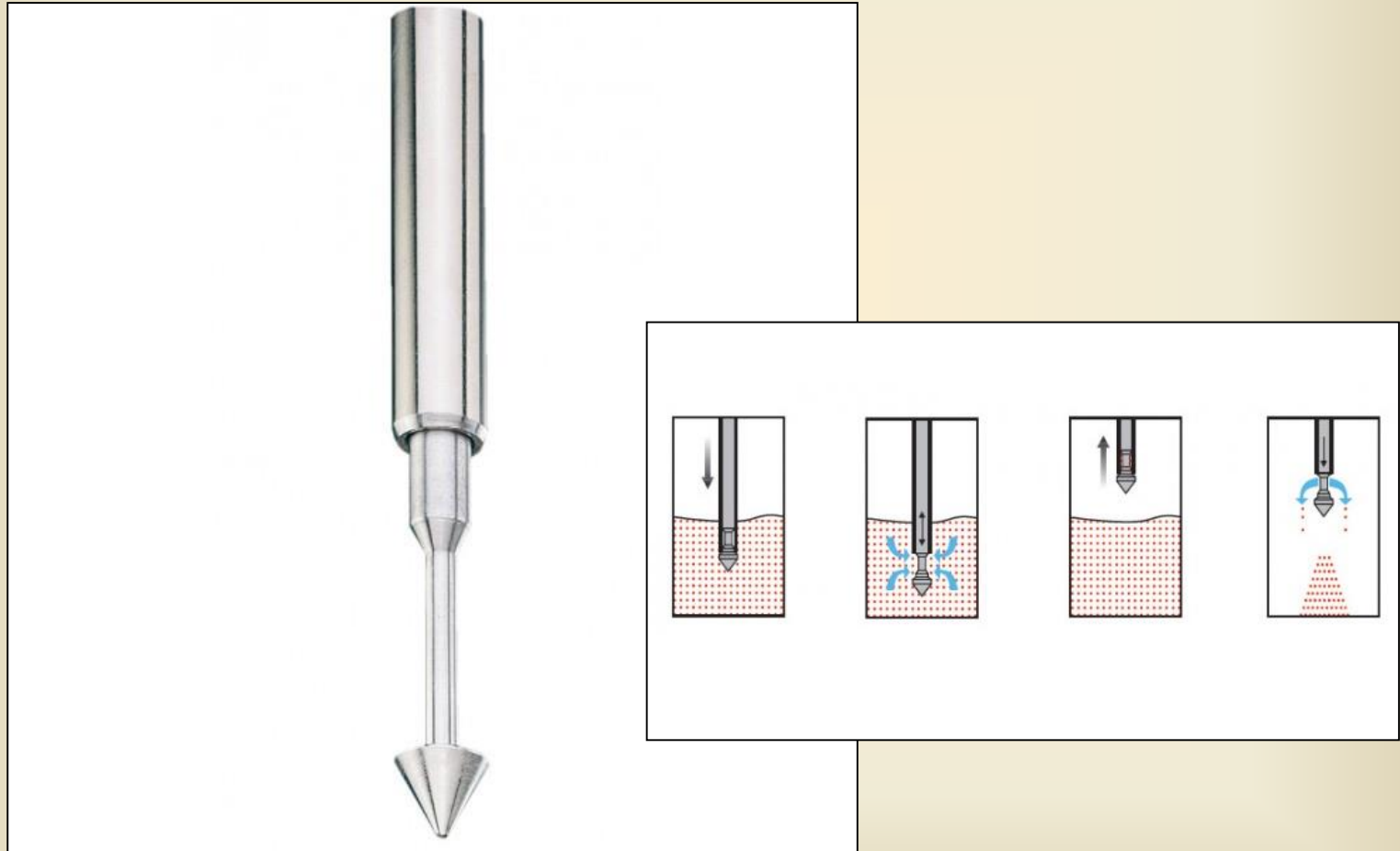

Typ rura w rurze
3-7 komór

Próbnik komorowy do materiałów granulowanych

Pobieranie próbek stałych

Próbniki

Próbnik mikro do proszków, granulatów, ziaren

Pobieranie próbek stałych

Próbniki

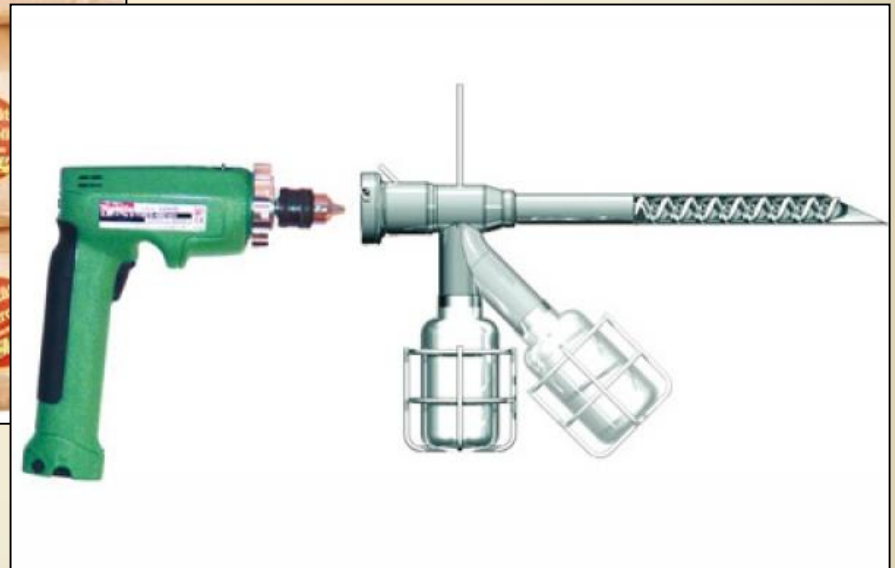

Do materiałów sypkich zamknięcie komory przez obrót rączki

Pobieranie próbek stałych

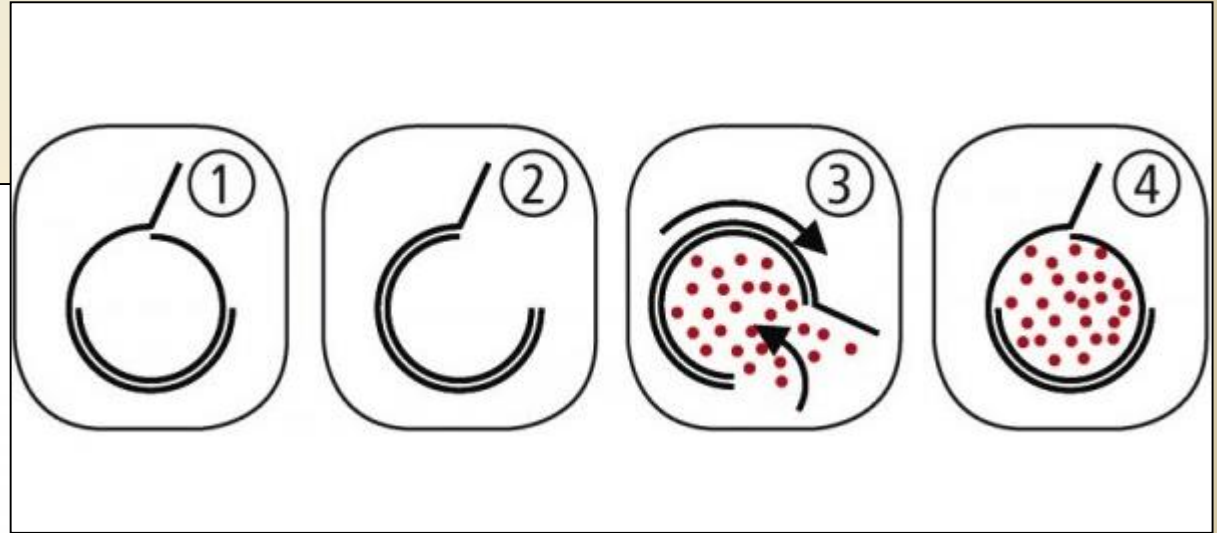
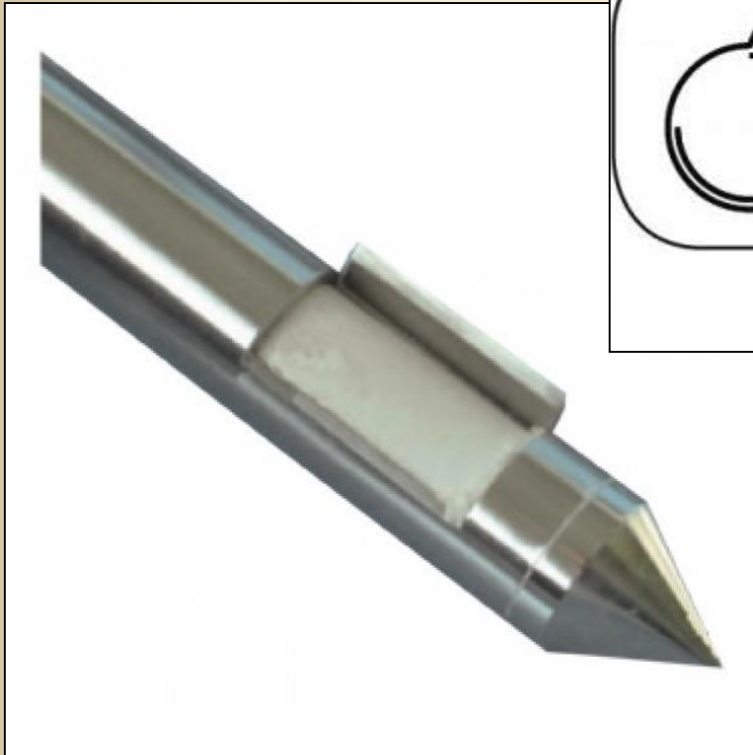
Próbniki

Próbnik do proszków Powder-Proof – ślimak napelnia woreczek

Pobieranie próbek stałych

Próbniki

Próbnik punktowy z rynienką zdrapującą (do proszków)

Pobieranie próbek stałych

Pobieranie próbek gleb

Pobieranie próbek stałych

Pobieranie próbek gleb – profil glebowy

Pobieranie próbek stałych

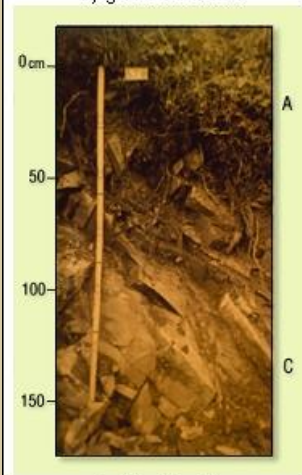
Pobieranie próbek gleb – profil glebowy

a) gleba bielocowa

b) gleba brunatna

c) gleba płowa

d) gleba inicjalna

e) gleba rdzawa

f) gleba glejowa

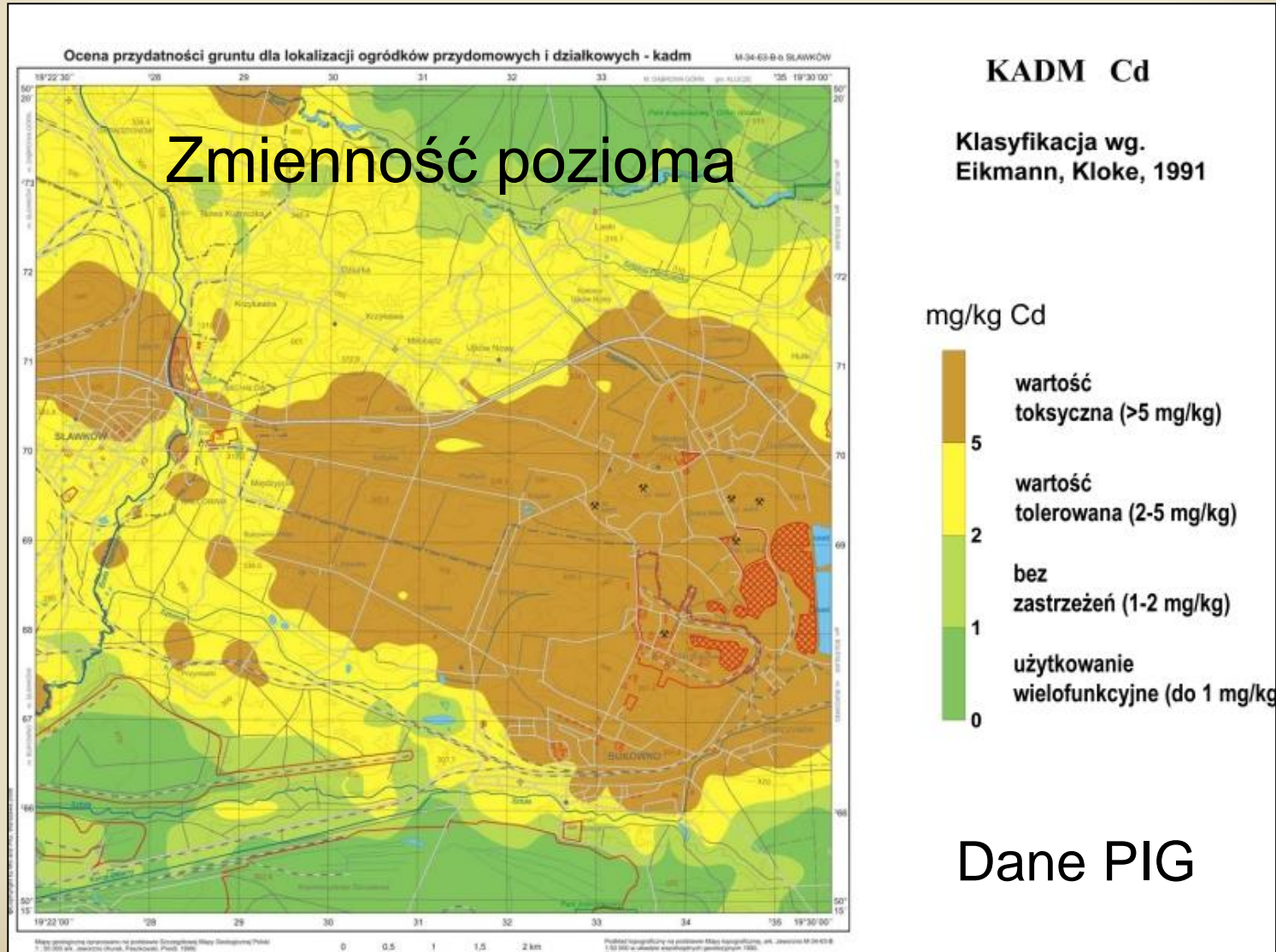
- O – organiczny (20%)
- A – próchniczny (ciemny)
- E – wymywania (FeO , Al_2O_3)
- B – wzbogacania (z E)
- C – skała macierzysta

Skład gleby:

- minerały
(krzemionka, węglany, azotany, fosforany, potas, sól, magnez)
- materia org.
(różne stadia rozkładu)
- powietrze glebowe
- woda glebowa

Pobieranie próbek stałych

Pobieranie próbek gleb

Pobieranie próbek stałych

Pobieranie próbek gleb

Pobieranie gleby z profilu glebowego (zwykle do 1.5m)

Bez zachowania struktury	Z zachowaniem struktury
Skład chemiczny	Woda kapilarna
Skład mineralny	Woda porowa
Zawartość węglanów	Woda całkowita
Uziarnienie	Porowatość
Kwasowość	Wielkość porów
Higroskopijność	

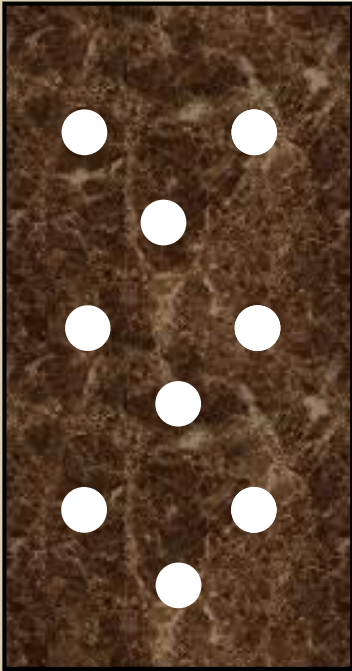
Pobieranie łopatką lub szpachelką

Pobieranie cylinderki metalowe lub plastikowe

Pobieranie próbek stałych

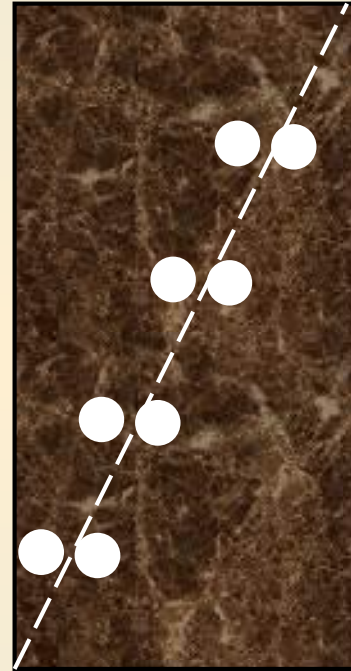
Różne warianty poboru próbek gleby

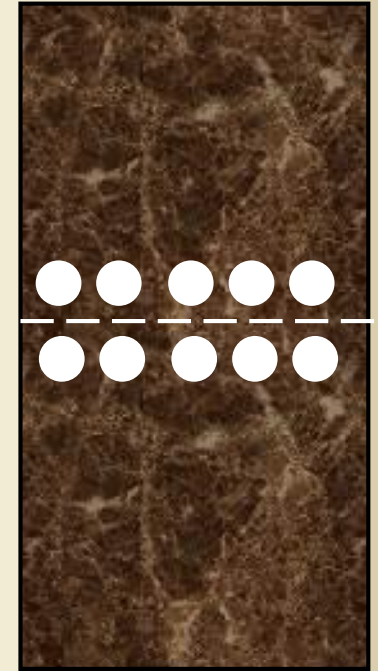
Normalna

Losowa

Przekątnej

Linii poprzecznej

Jedna próbka na 4ha (pod warunkiem jednolitości
glebowej i ukształtowania)

Pobieranie próbek stałych

Próbniki

Próbnik przekrojowy do gleby

Pobieranie próbek stałych

Próbniki

Próbnik do mrozonek – wiertło probiercze

Pobieranie próbek stałych

Pobieranie próbek roślin

Pobieranie próbek stałych

Pobieranie próbek roślin – zasada ogólna

Górne, dojrzałe liście

Pobieranie próbek stałych

Pobieranie próbek roślin

Pobieranie próbek stałych

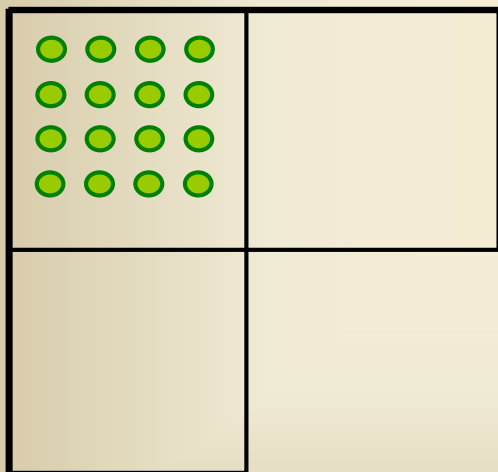
Pobieranie próbek roślin

Cele pobierania próbek roślinnych:

- jakość plonów (np. zawartość cukru w burakach)
- zaopatrzenie w składniki pokarmowe (nawożenie)
- stopień zanieczyszczenia roślin (skażenie środowiska)

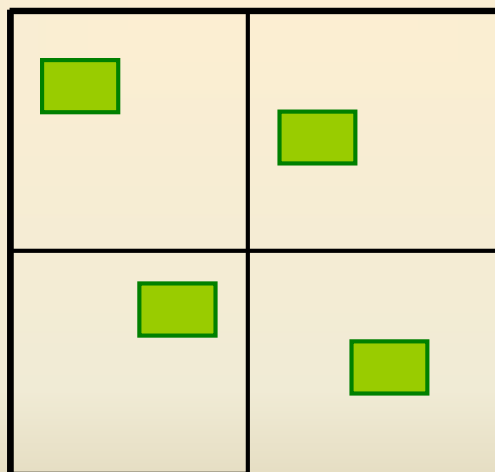
Strategie pobierania liści

Pola

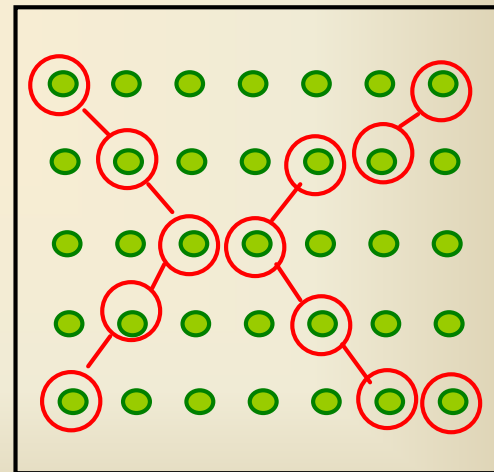
Mniejszy obszar

Pola

Większy obszar

Sady i winnice

Metoda X

Pobieranie próbek stałych

Pobieranie próbek roślin – ilość próbek

Rośliny zbożowe i oleiste
z 1ha po 5 roślin z 30-50 miejsc

Rośliny okopowe
z 1ha kilkadz. indywidualnych próbek

Rośliny pastewne
z 1ha 10x10cm z 30-50 miejsc

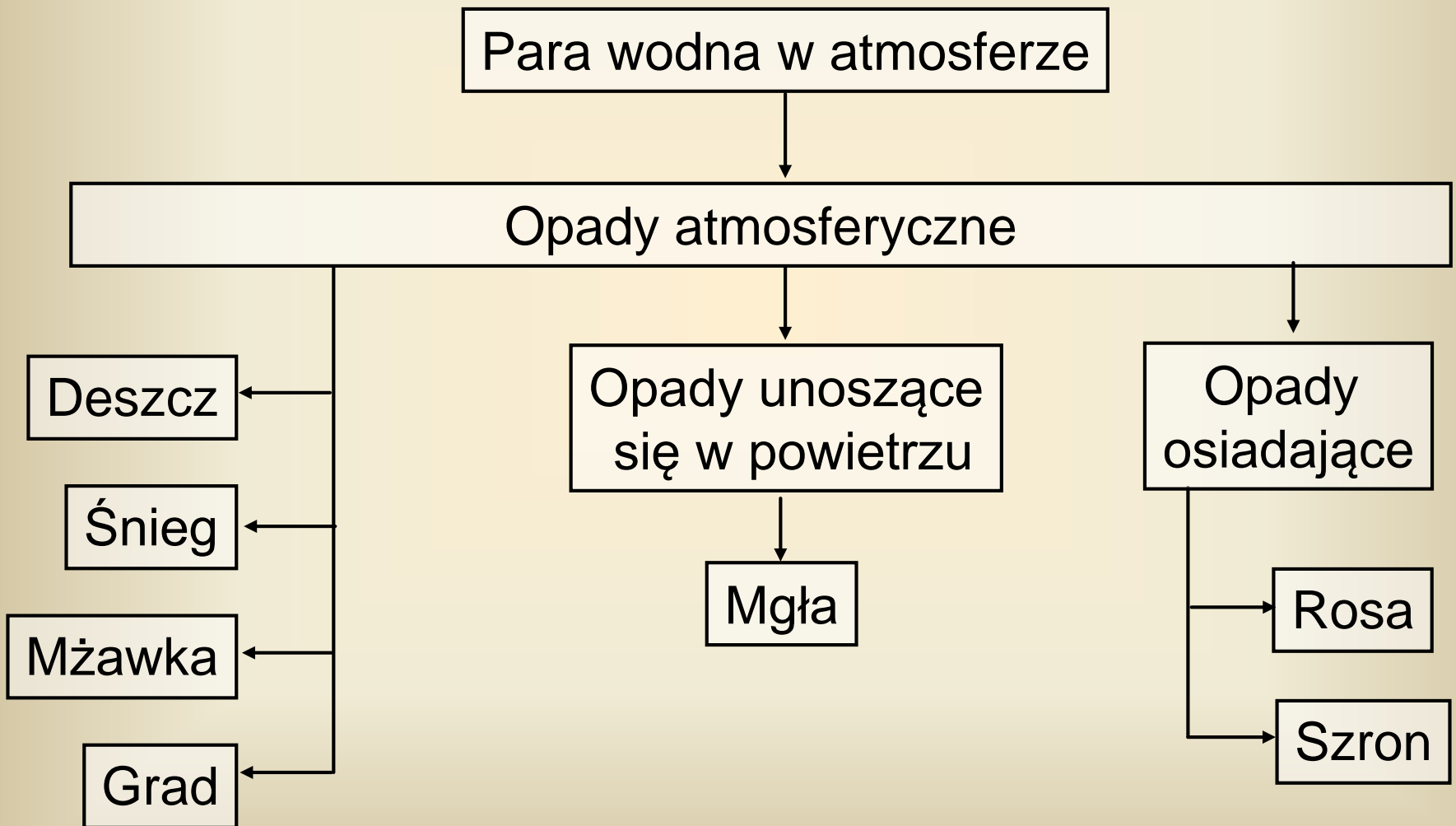

Rośliny dzikie
Wszystkie rośliny z mikropowierzchni

Pobieranie próbek ciekłych

Podział opadów atmosferycznych

Pobieranie próbek ciekłych

Wody opadowe

Deszcz

Charakterystyka:

- skład zależny od składu atmosfery
- zawierają: O_2 , N_2 , CO_2 - ok. $25\text{cm}^3/\text{dm}^3$
- zawierają: siarczany, chlorki, azotany - $< 10\text{mg}/\text{dm}^3$
- $\text{pH} \approx 6.0$ ze względu na obecność CO_2
- sole Ca, Mg
- sadza, pyłki roślinne i pyły

Pobieranie próbek ciekłych

Deszcz

GHM Engineering Group Precipitation Collector

Automatyczny próbnik do pobierania
suchego i mokrego opadu

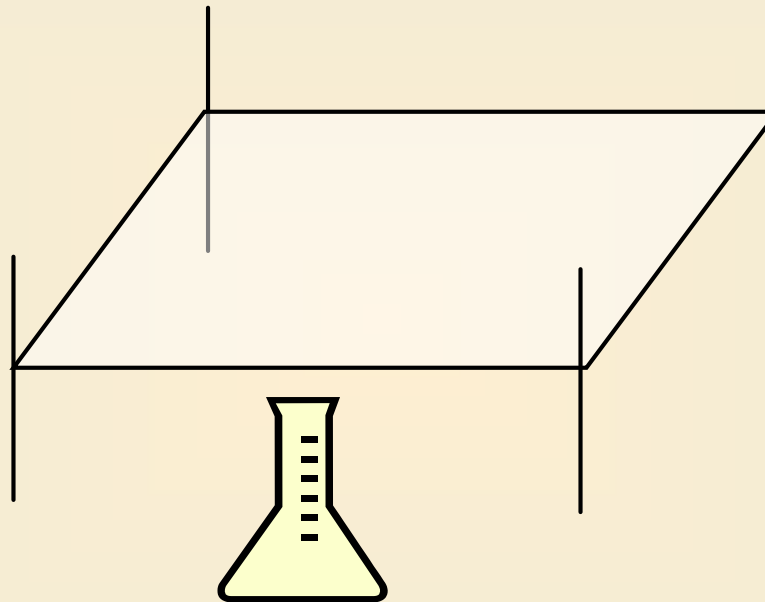
Pobieranie próbek ciekłych

Mgła

Pobieranie próbek ciekłych

Rosa

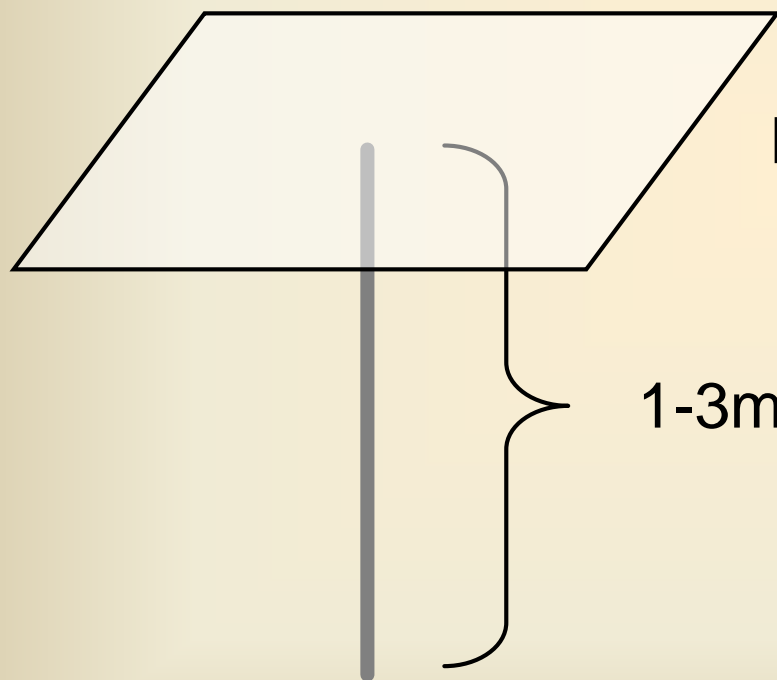
Teflon, Pyrex, stal, folia

Powierzchnia: 300x300mm – 2500x2500mm

Pobieranie próbek ciekłych

Szron

Płytki polietylenowa, teflonowa

Pole powierzchni 400-3000cm²

1-3m nad poziomem gruntu

Pobieranie próbek ciekłych

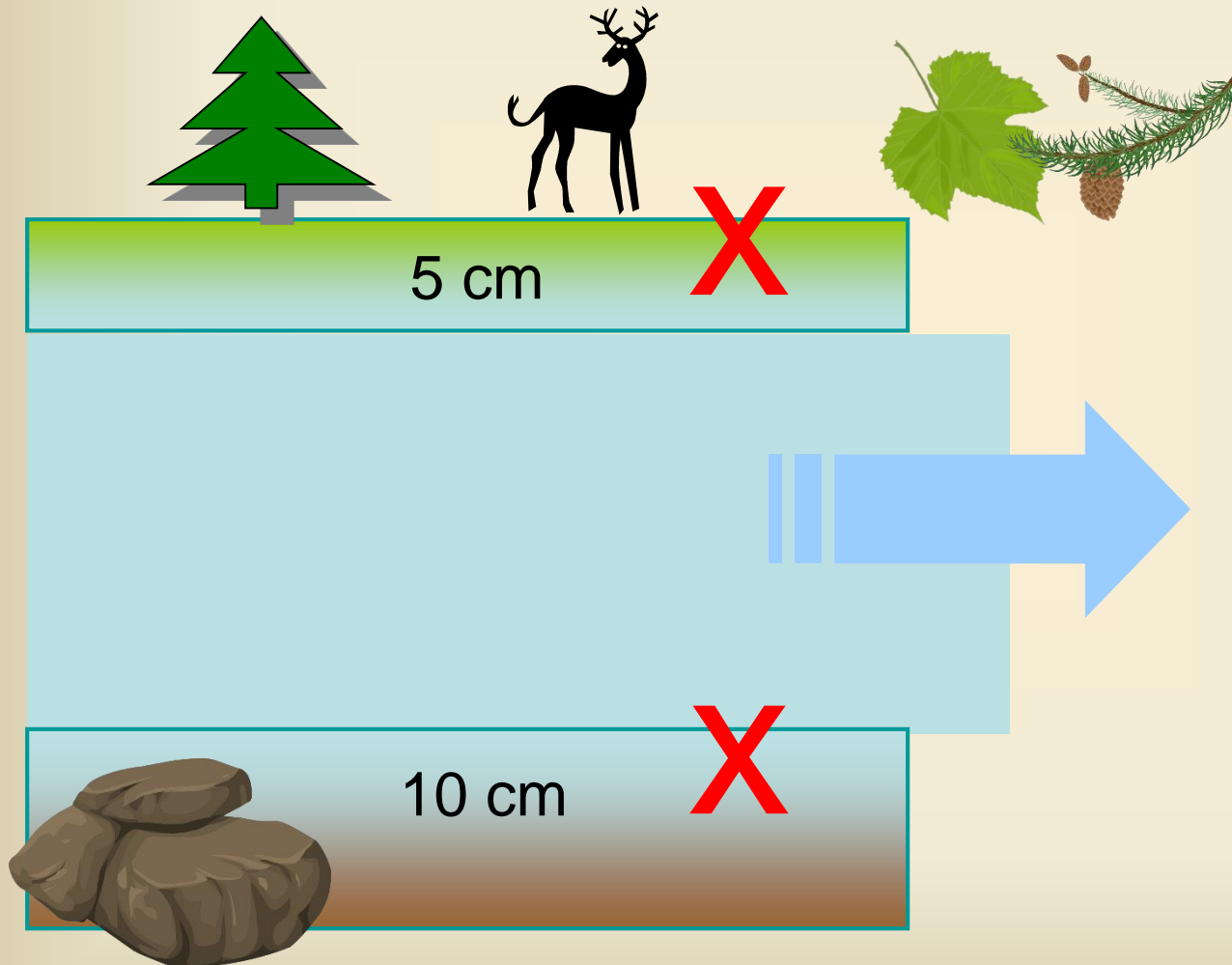
Pobór powierzchniowej warstwy śniegu

<http://summit.unh.edu>

Pobieranie próbek ciekłych

Pobór powierzchniowej warstwy śniegu

- rękawiczki

- ślepa próba:

- terenowa

- narzędziowa

- transportowa

Pobieranie próbek ciekłych

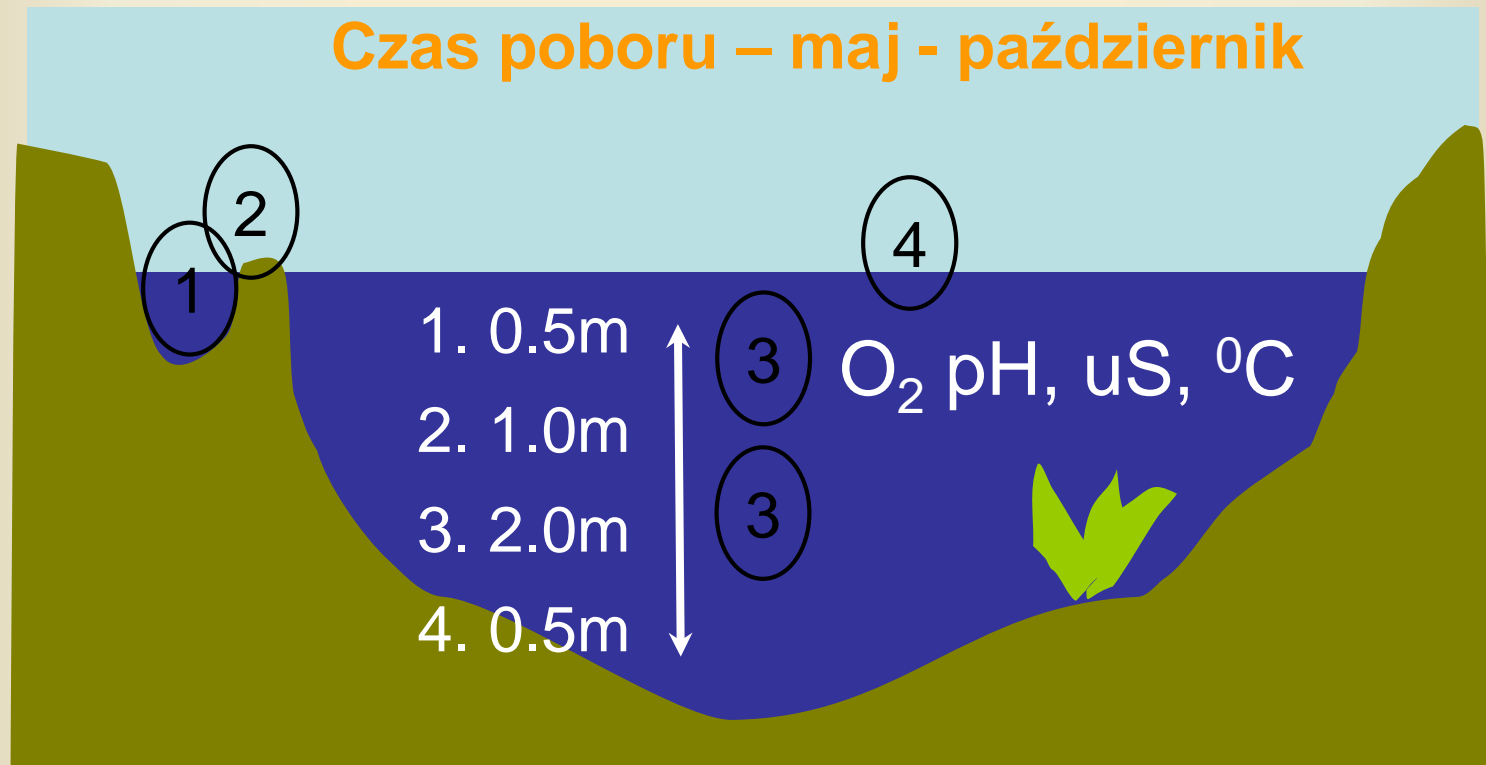
Pobór śniegu z różnych głębokości

Pobieranie próbek ciekłych

Metodologia poboru próbek wody powierzchniowej

Pobieranie próbek ciekłych

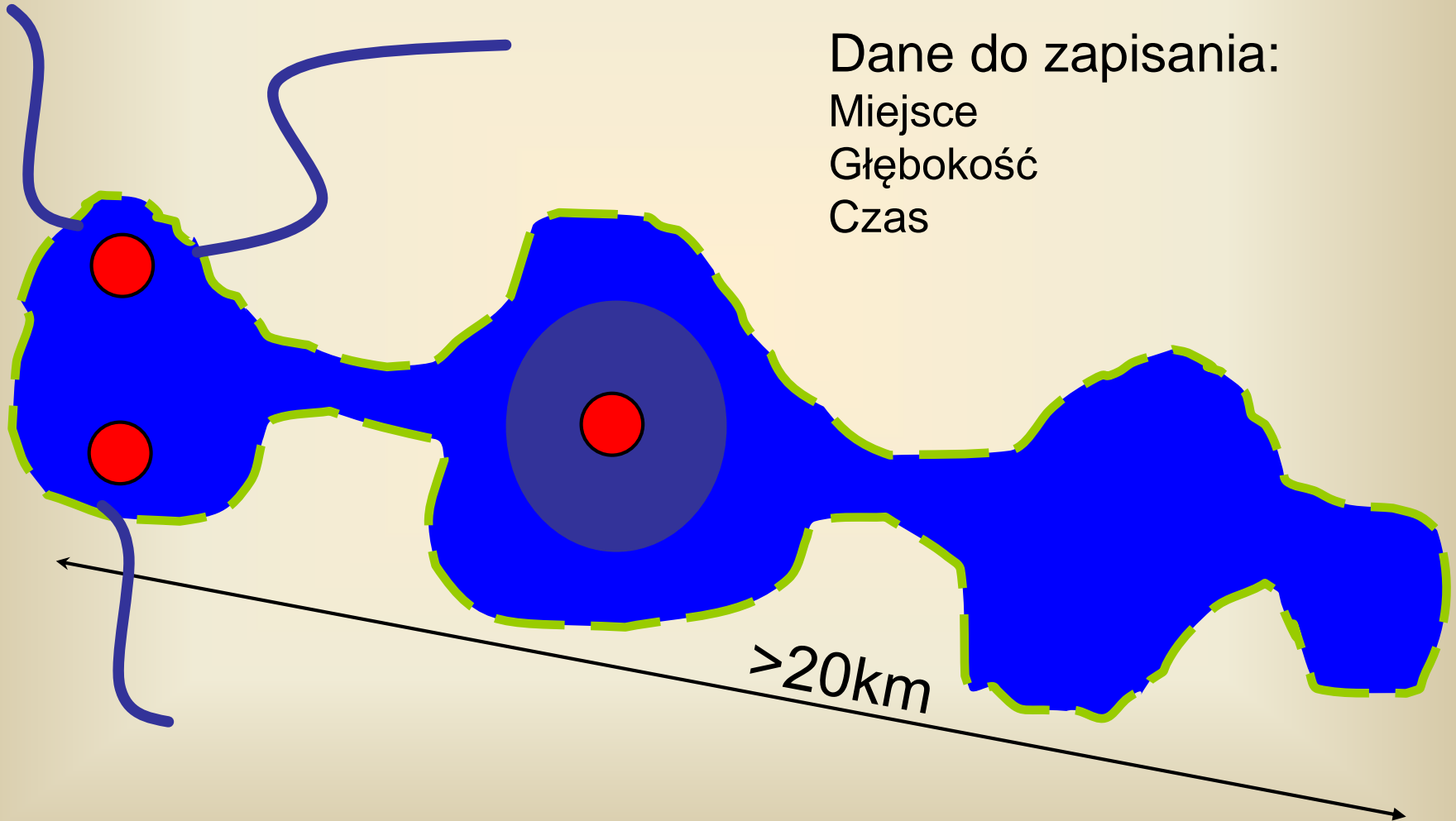
Metodologia poboru próbek wody powierzchniowej

Dane do zapisania:

Miejsce

Głębokość

Czas

Pobieranie próbek ciekłych

Pobór próbek wody powierzchniowej

Zanurzenie pojemnika na próbkę

- wlot pojemnika skierowany pod prąd
- unikać zanieczyszczenia próbki osadem dennym

Pobieranie próbek ciekłych

Pobór próbek wody powierzchniowej

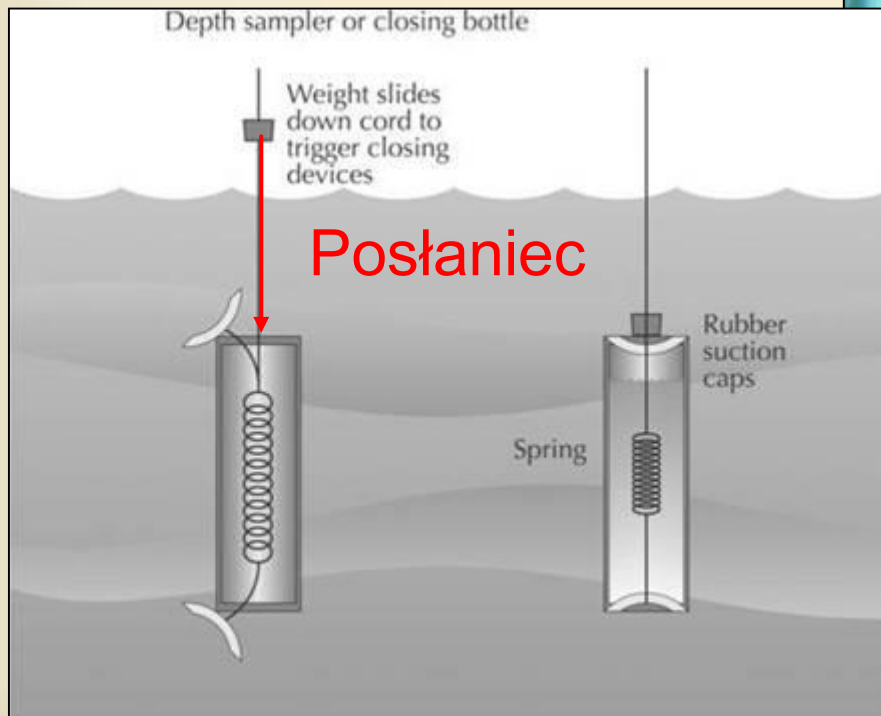
Szufelka, wiaderko ze stali nierdzewnej

Pobieranie próbek ciekłych

Pobór próbek wody powierzchniowej

Próbniki głębinowe

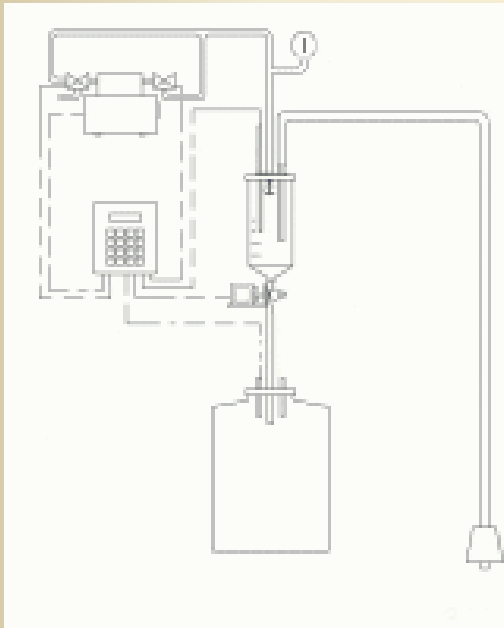

<http://www.aquaticresearch.com/>

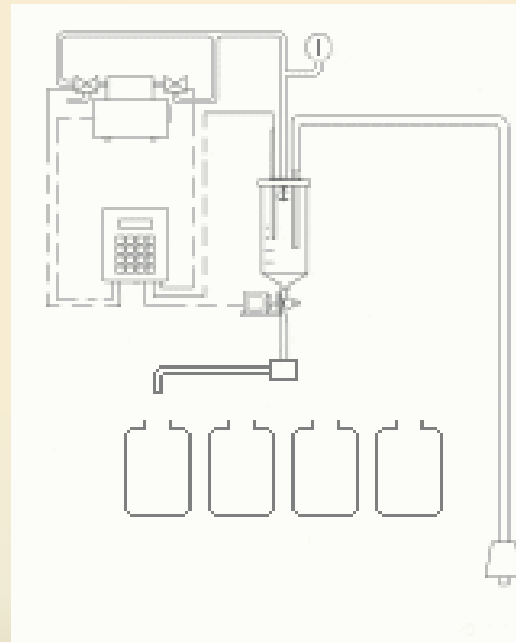
Pobieranie próbek ciekłych

Pobór próbek wody powierzchniowej

Próbnik automatyczny

Próbka średnia

Próbki chwilowe

<http://www.sircosamplers.com>

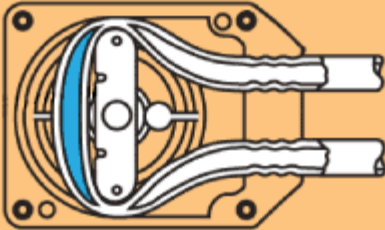
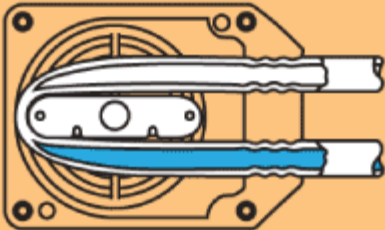
Pobieranie próbek ciekłych

Pobór próbek wody powierzchniowej

Pompa perystaltyczna

Peristaltic pump cutaway view.

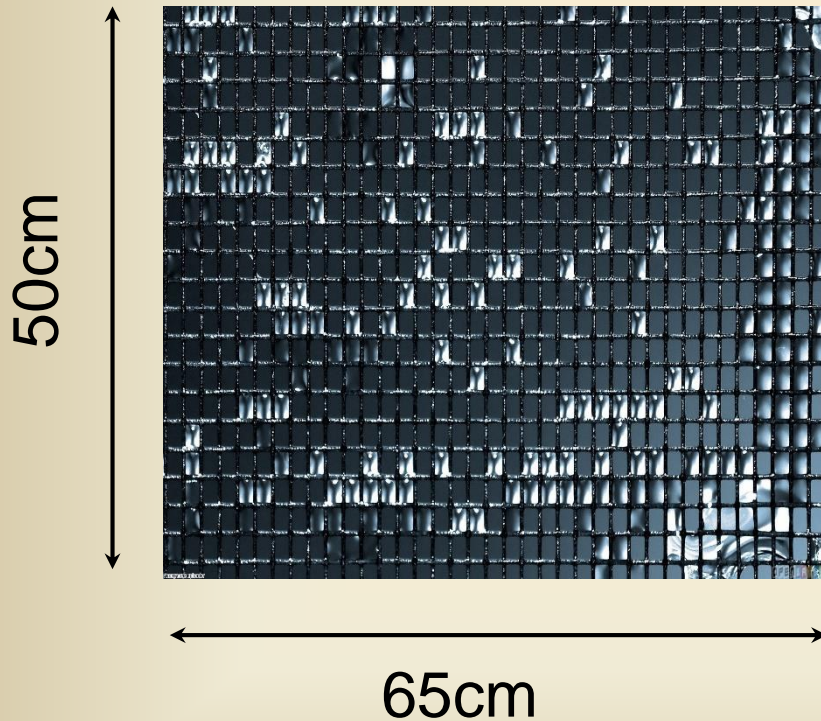
Pump induces flow
by squeezing a flexible tube.

Pobieranie próbek ciekłych

Pobór próbek wody powierzchniowej

Próbnik Garretta

Film powierzchniowy –
cienka błonka olejowa,
wzbogacona w związki
organiczne

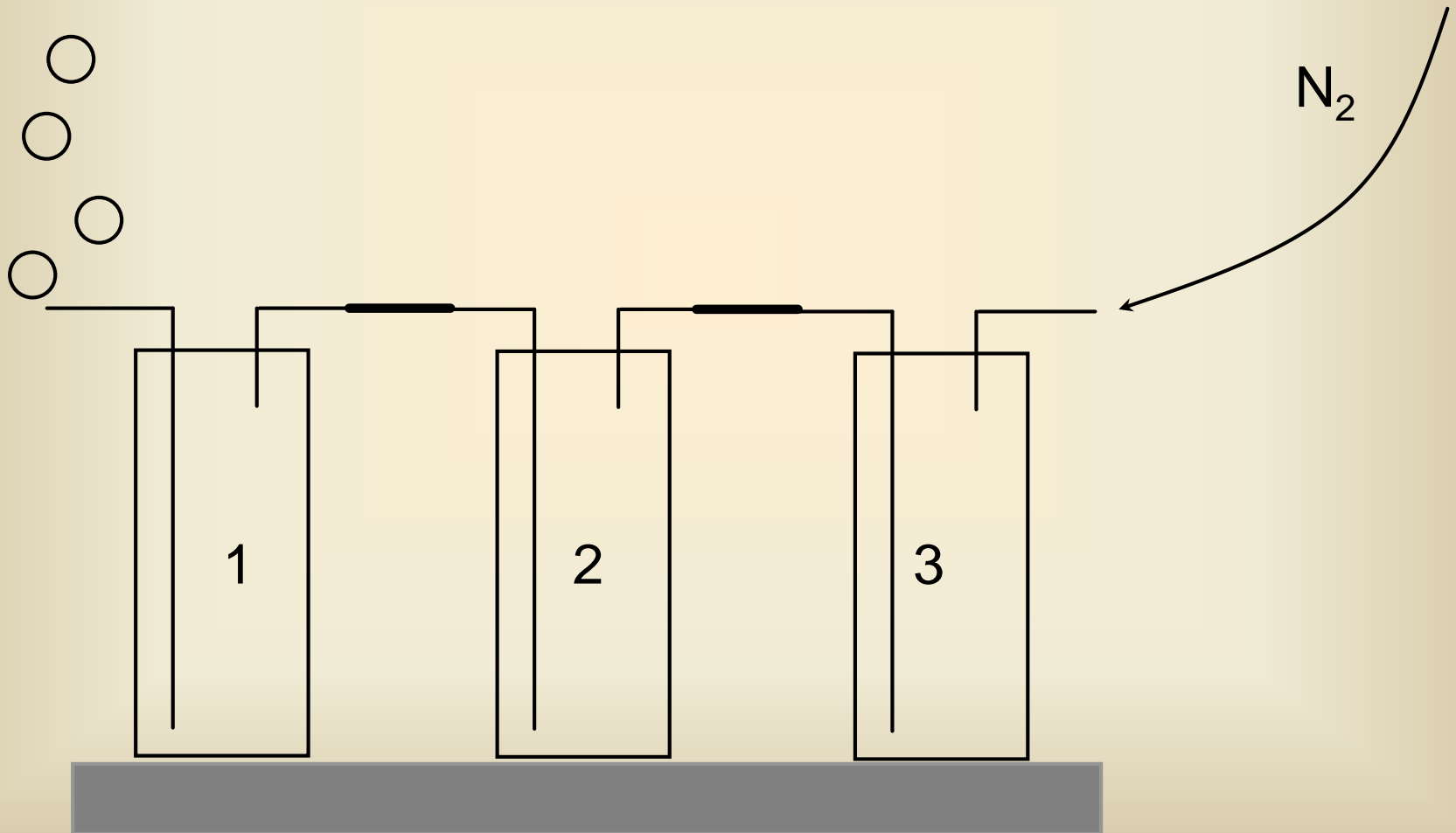
Pobiera warstwę 0.3mm

Pobieranie próbek ciekłych

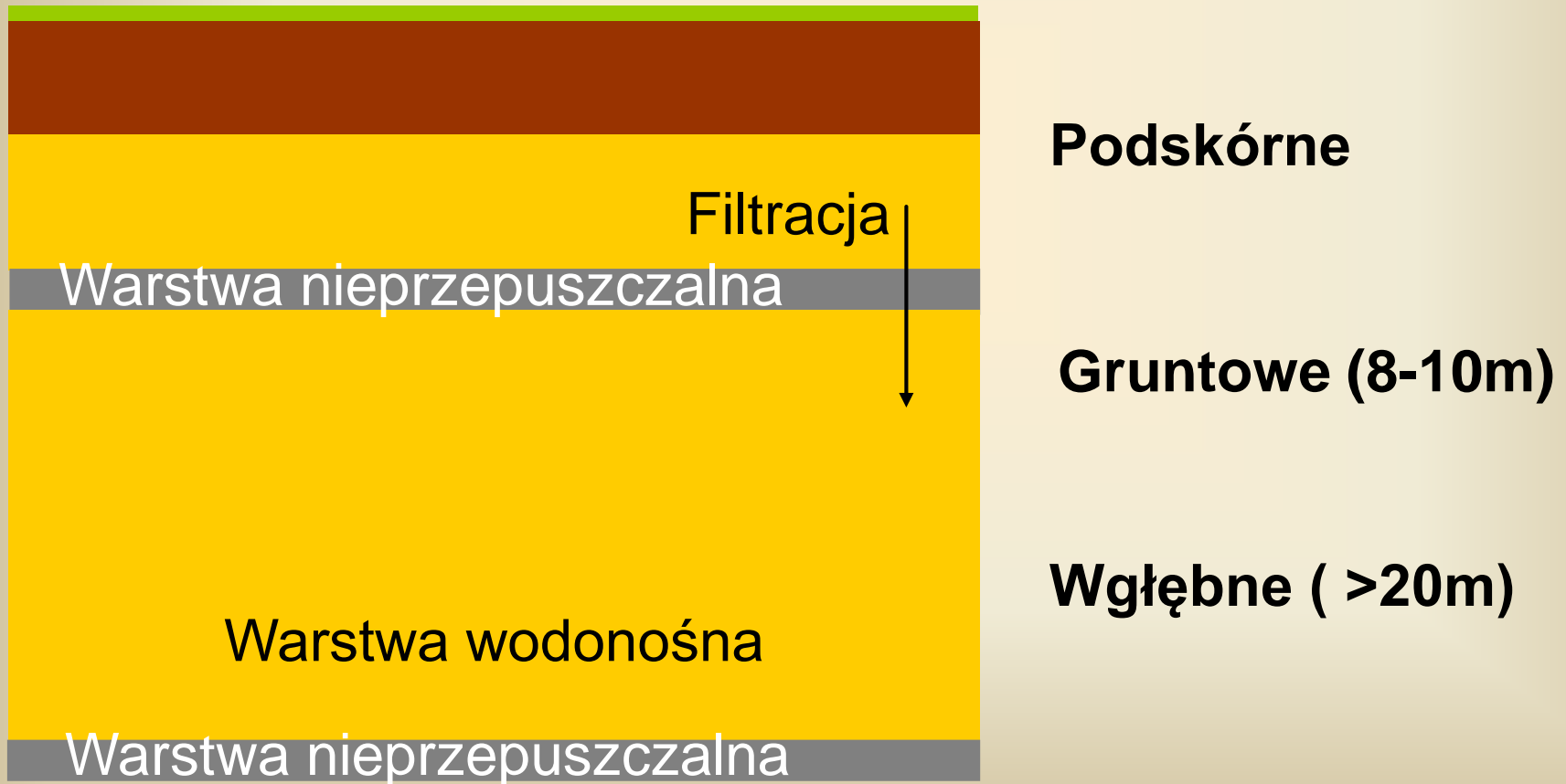
Pobór próbek wody powierzchniowej

Oznaczanie gazów: O_2 CO_2 H_2S

Pobieranie próbek ciekłych

Wody podziemne - podział

Pobieranie próbek ciekłych

Wody podziemne - wiercenie

Wiercenie studni – Pdł. Afryka

Studnia artezyjska 26l/s

Pobieranie próbek ciekłych

Pobór próbek wód podziemnych

Pompy elektryczne

www.life-income.si

www.solinst.com

Pobieranie próbek gazowych

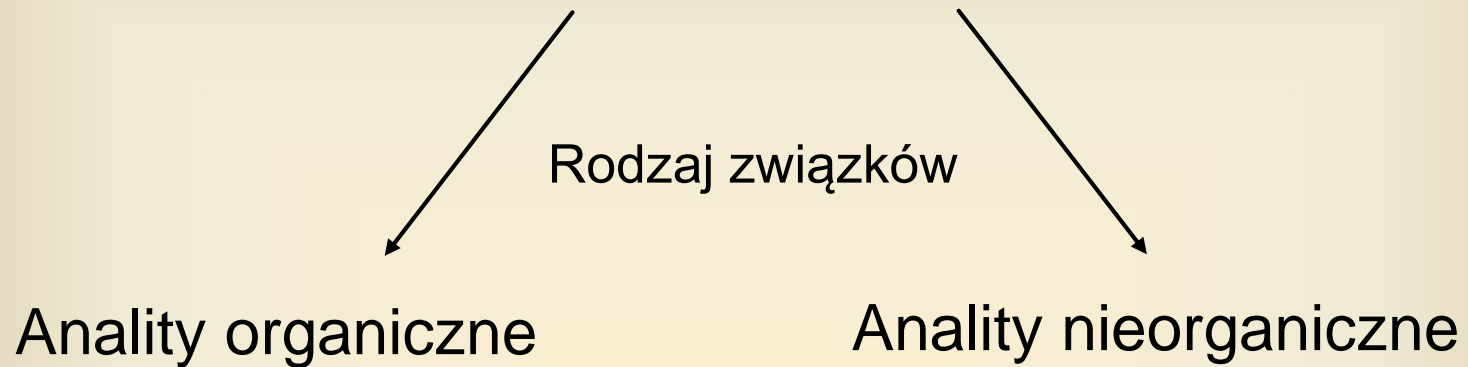
Pobieranie próbek gazowych

Podział rodzajów próbek gazowych ze względu na miejsce pobrania

- Próbki powietrza atmosferycznego (pomiar imisji)
- Próbki powietrza (stanowiska pracy)
- Próbki powietrza z pomieszczeń zamkniętych (mieszkalnych)
- Próbki powietrza z duktów, kominów i rur wydechowych (emisja)
- Próbki gazów wydychanych przez organizmy żywe
- Próbki gazów z miejsc trudno dostępnych i niebezpiecznych
- Próbki gazów z instalacji przemysłowych

Podział analitów w próbkach gazowych

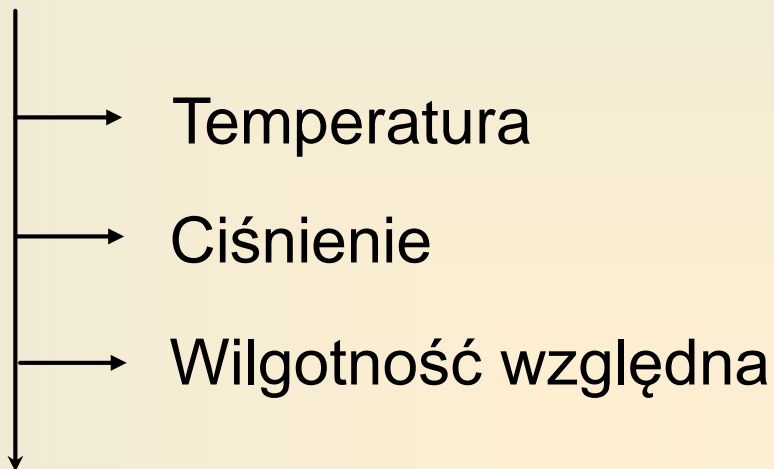

Podział analitów w próbkach gazowych

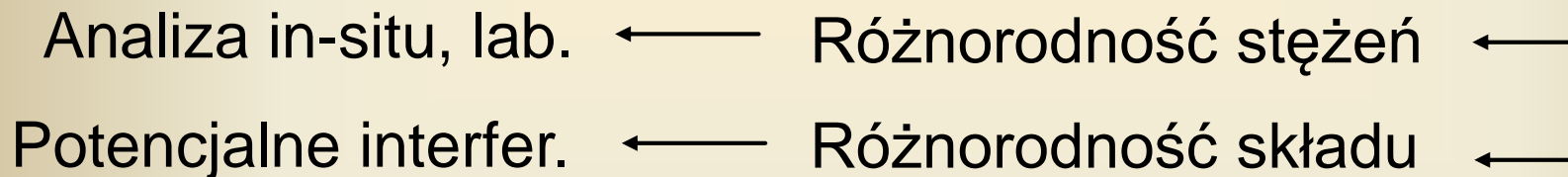
Najważniejsze parametry fizyczne i chemiczne gazów

FIZYCZNE

Lotność (VVOC, VOC, SVOC, POM)

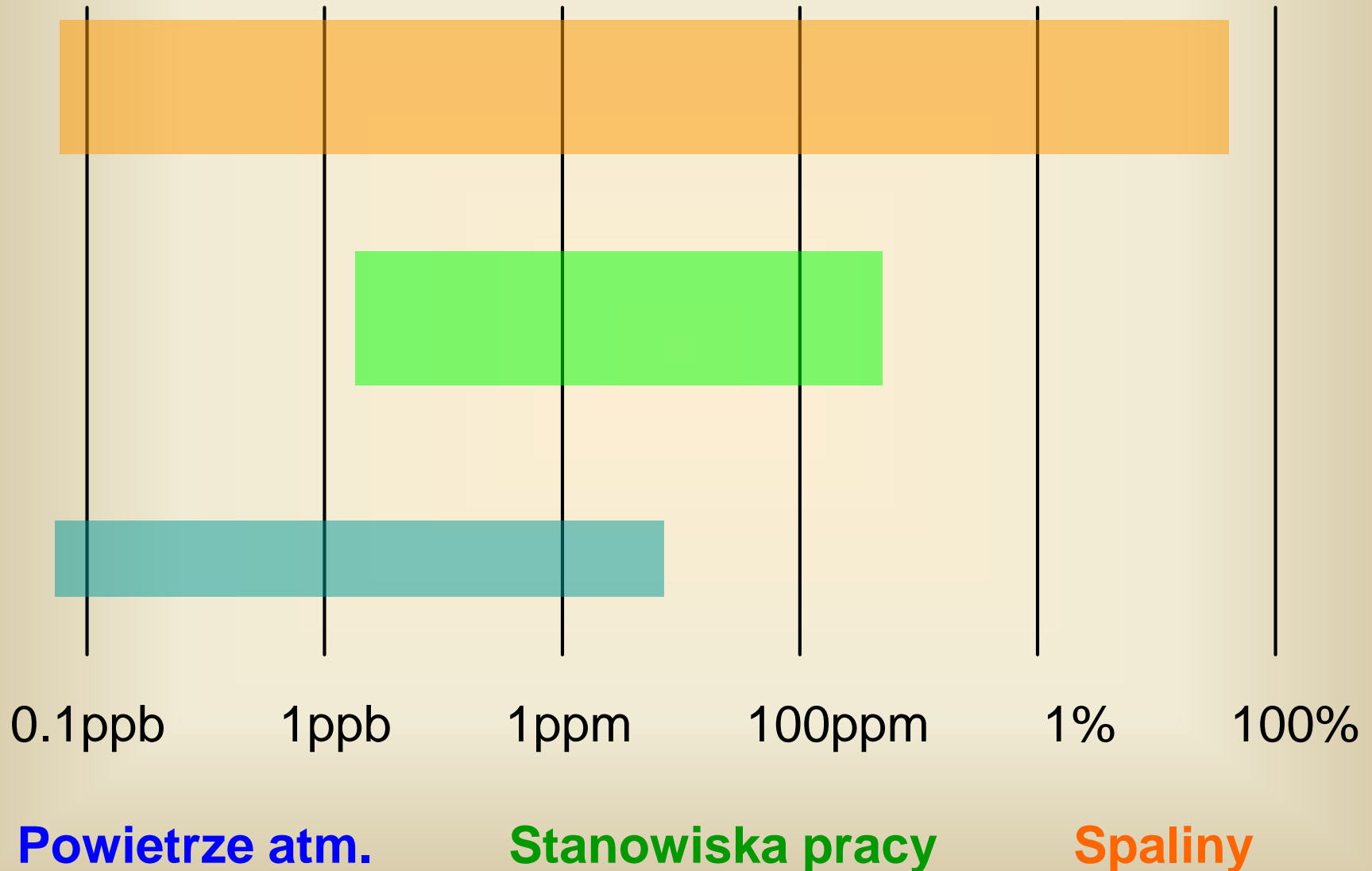
CHEMICZNE

Pobieranie próbek gazowych

Zakresy stężeń analitów

Pobieranie próbek gazowych

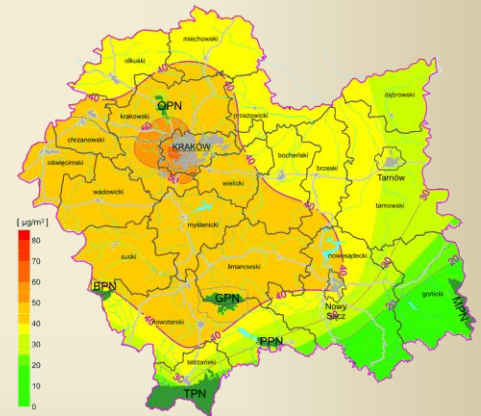
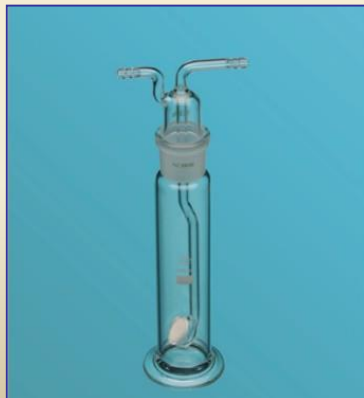
Metody pobierania próbek gazów

PASYWNE (nadciśnienie, grawitacja)   AKTYWNE (zasysanie)

Sedymentacyjne (osadzanie)

Izolacyjne (worek, pipeta gazowa)

Aspiracyjne (filtr, płuczka)

Dane PIOŚ

Pobieranie próbek gazowych

Metody izolacyjne

Ciśnienie wyższe od atm.

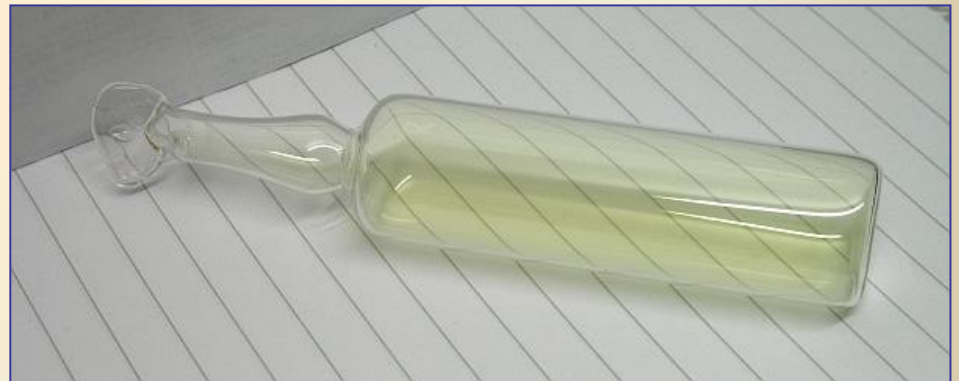

Pipeta gazowa

10 krotna obj. pipety

Ciśnienie atmosferyczne

Technika próżniowa

Ampułki do pobierania gazu

Pobieranie próbek gazowych

Metody izolacyjne

Pojemniki stalowe na próbki gazu

Pobieranie próbek gazowych

Metody izolacyjne

Worki Tedlar

Metody aspiracyjne

Aspiratory ręczne

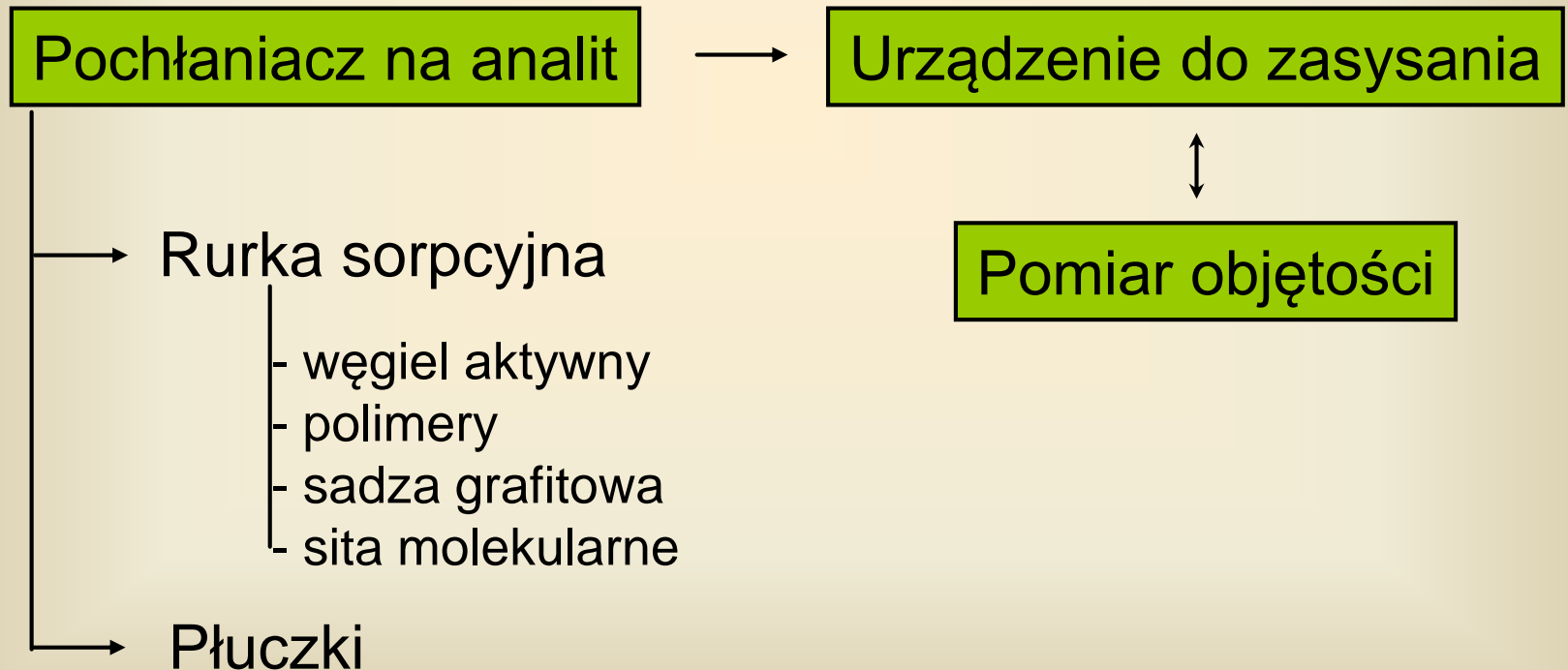
Metody aspiracyjne

Filtry do pyłu zawieszonego – papierowe,
włókno szklane, celulozowe

Metody aspiracyjne

Aspiracja to wymuszony ruch gazu przez ciecz absorpcyjną lub sorbent

Metody aspiracyjne

Płuczka Zajcewa

Płuczka Dreshla

Przy przepływach do 120l/h typ płuczki nie ma większego wpływu na wydajność pochłaniania

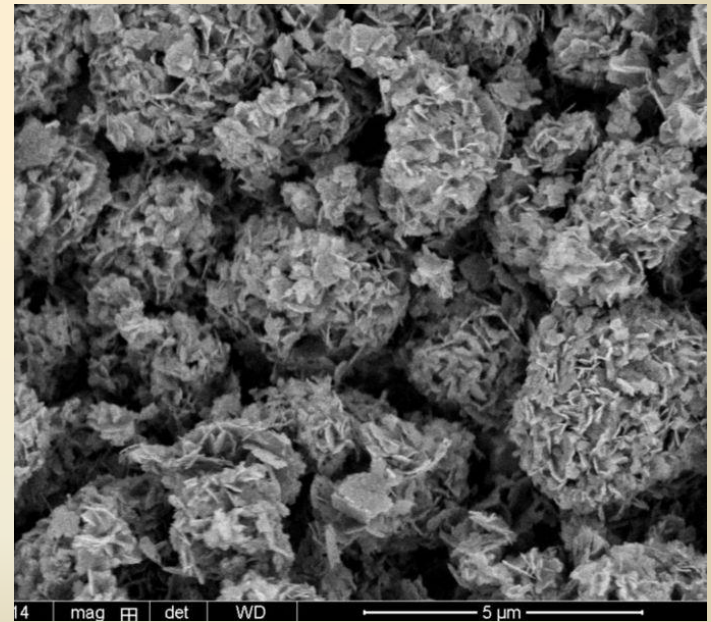

Płuczka z gwintem

Podwyższenie wydajności płuczki

- chłodzenie płuczki
- zwiększenie wysokości słupa ciecchy
- zastosowanie kilku płuczek szeregowo

Sita molekularne – materiały nanoporowate, o ściśle określonym, wąskim zakresie rozmiarów porów, które posiadają zdolność selektywnego absorbowania cząsteczek związków chemicznych.

Ocena ekspozycji

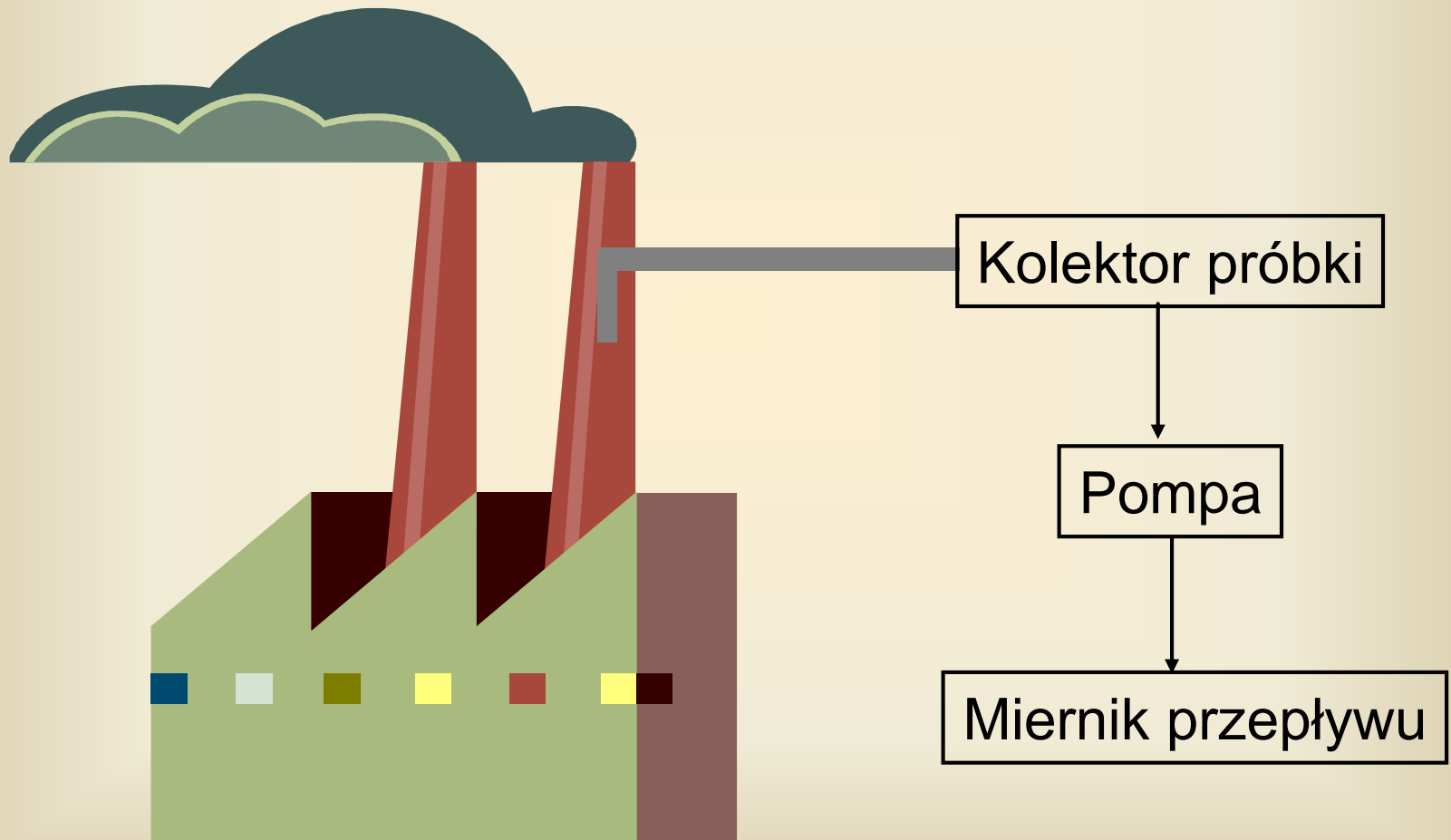

<http://www.sensidyne.com>

<http://www.sensidyne.com>

Gazy odlotowe

Podstawowe parametry strumienia spalin

Natężenie przepływu

Temperatura

Ciśnienie

Stężenie zanieczyszczeń

Korozyjność

Palność

Wybuchowość

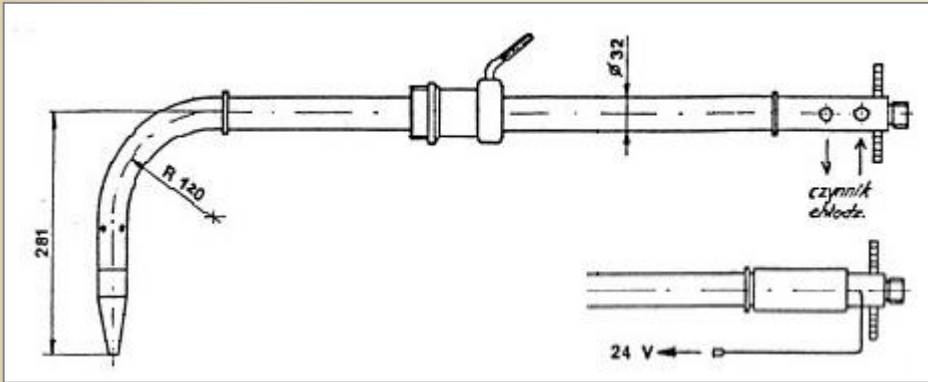
Punkt rosy

Miejsce pobierania - praktyka

Elektrownia Litvinov (2.05.2019)

Sondy pomiarowe

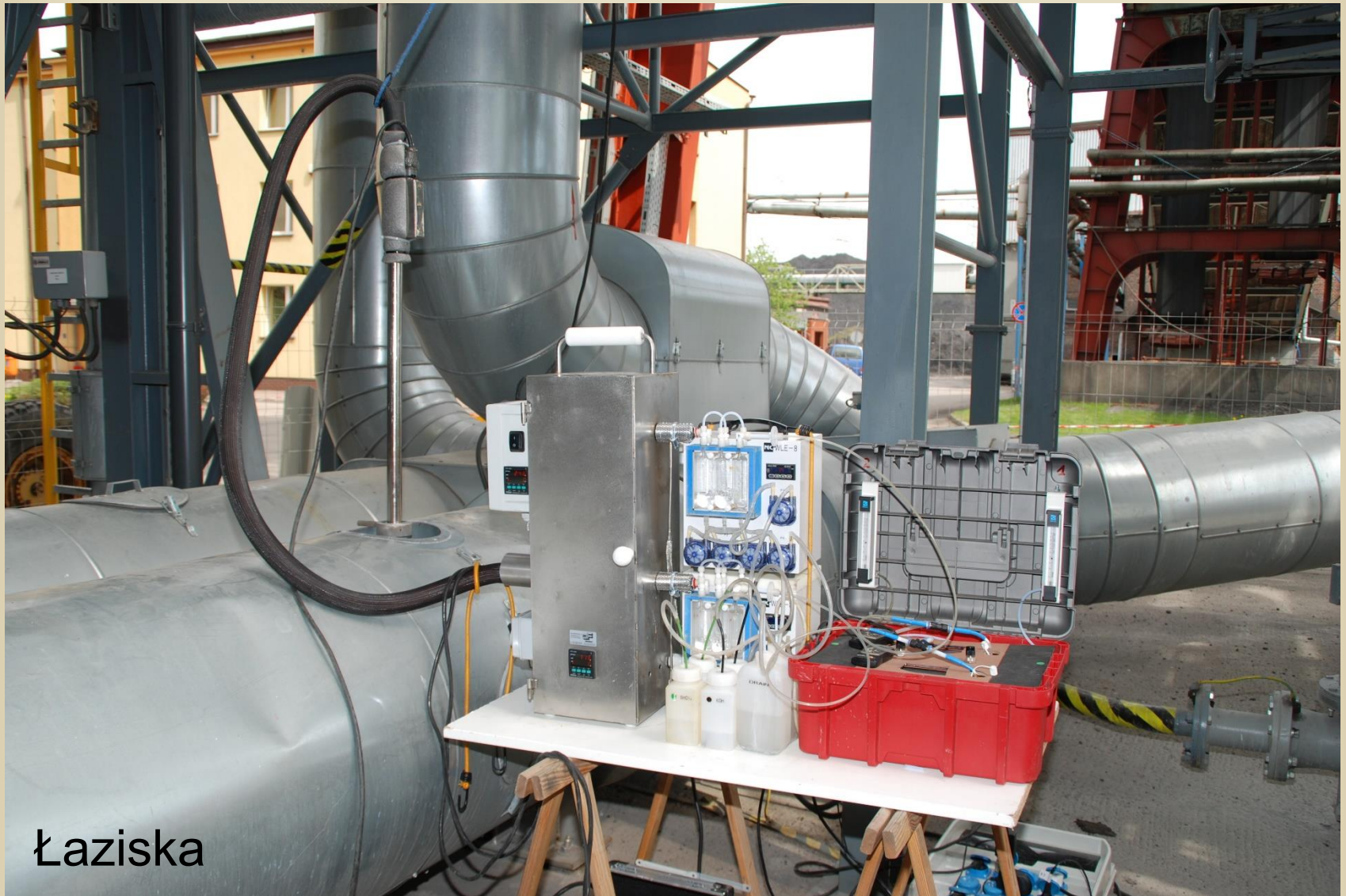
www.zam.com.pl

news.thomasnet.com

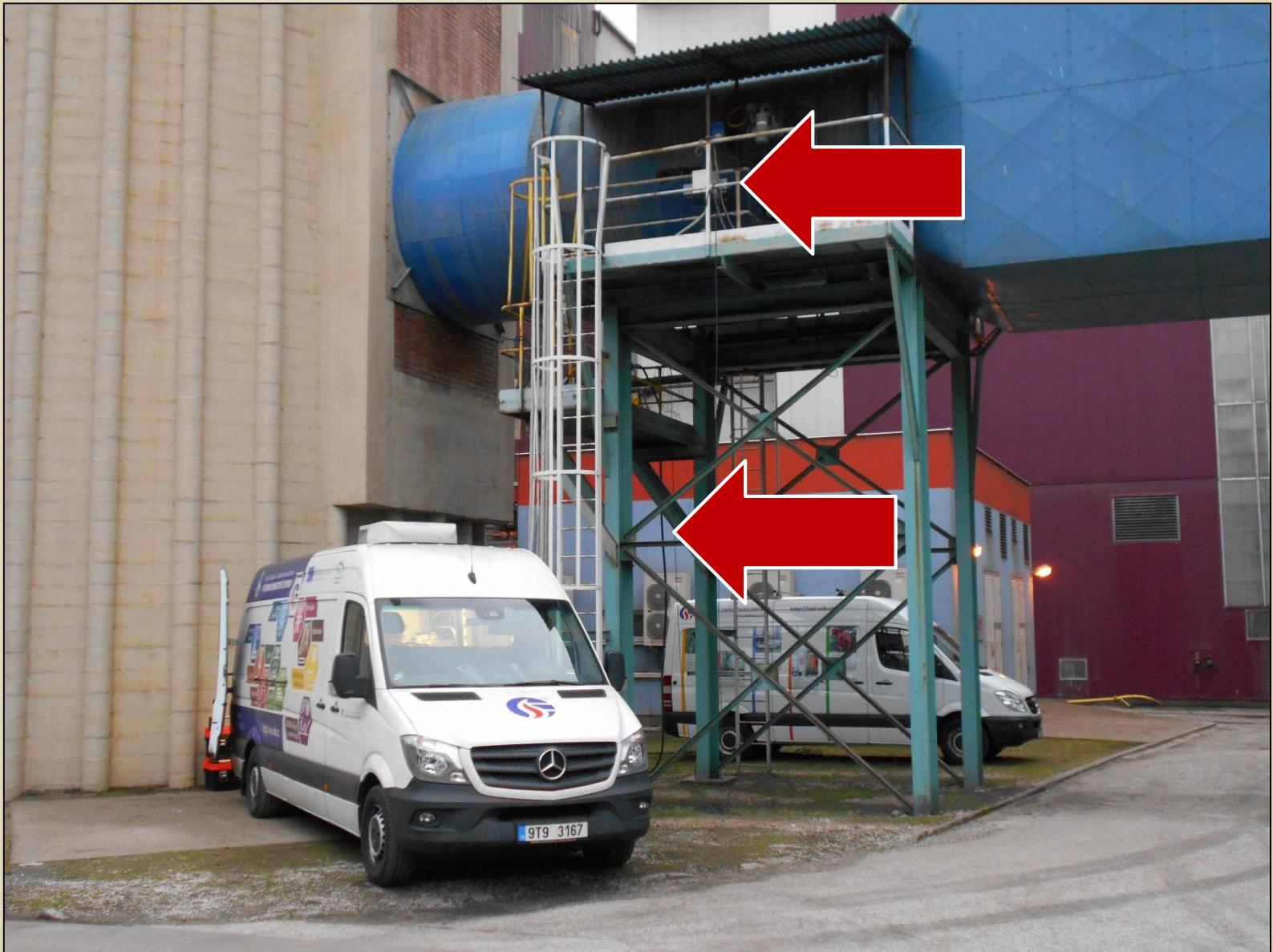

Łaziska

Elektrownia Porici

Zestaw pomiarowy w wozie pomiarowym

Dziękuję za uwagę!